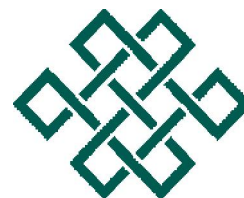

EUROPOS SĄJUNGA
Europos fondas trečiųjų
šalių piliečių integracijai

VIEŠOJI ĮSTAIGA
NACIONALINĖ REGIONŲ PLĖTROS AGENTŪRA

Projekto EIF/2009/3/26/PG/2 elektroninis laikraštis nr. 9,

2010 m. lapkričio mėn.

TREČIŲJŲ ŠALIŲ PILIEČIŲ INTEGRACIJA LIETUVOJE

Atsižvelgiant į tam tikrą Lietuvos visuomenės uždaramą, valstybės lygiu būtina įtvirtinti migraciją kaip galimybių reiškinį, įgyvendinti tolerancijos ir tarpkultūrinio ugdymo priemones Lietuvos visuomenėje. Pateikti tyrimo „Europos sąjungos migracijos politikos iniciatyvų poveikis Lietuvai ir Lietuvos tikslai formuojant Europos Sąjungos politiką legalios ir nelegalios migracijos srityje“ rezultatai atskleidžia, kad formuodama imigracijos politiką Lietuva turi atsižvelgti į numatomą „demografinį nuosmukį“. Laikantis tokios krypties turėtų būti siekiama, kad atvykę imigrantai ne išvyktų atgal po vienerių ar dvejų metų, bet priešingai, liktų Lietuvoje ir integruotųsi į Lietuvos visuomenę. Atsižvelgiant į tai, turėtų būti vykdoma imigrantų integracijos politika, kuriai šiuo metu skiriamas minimalus dėmesys.

Tęsiant temą, pristatau Jums Eglės Markevičienės straipsnio „Gelbėjimo ratas migrantų rankose“ III (paskutinę) dalies apžvalgą su įvairiomis imigracijos vertinimo nuomonėmis.

III dalis. Reikia leisti įvažiuoti „protams“

Kitas autorės kalbintas profesorius – KTU Mikrosistemų ir nanotechnologijų mokslinio centro vadovas Valentinas Snitka, pats prieš porą metų išbandęs „importuoto“ mokslininko duoną Malaizijoje, kalba apie globalaus, sisteminio valstybinio mąstymo, kuris neįmanomas be talentų „iš šono“, svarbą. „Į Lietuvą turime įsileisti kuo daugiau talentingų žmonių, iš kur jie bebūtų. Pasaulis be galo sparčiai keičiasi, valstybės privalo prisitaikyti prie pokyčių, o užsidariusios, savo sultyse verdančios šalys nebepajėgios priimti teisingų sprendimų, prognozuoti ateities, atlikti valstybės funkcijų ir yra pasmerktos žūčiai“,– tvirtina jis. Akcentuojama, jog Lietuva nenori talentingų

žmonių iš kitų šalių.

Gal neigiamas visuomenės požiūris į kitataučius, o gal valdžios vyrų ir moterų susirūpinimas mokesčių gausinimu, bet ne verslo skatinimu lėmė, kad šimtus tūkstančių darbo rankų ir protų praradusi Lietuva neturi strategijos nei svetimtaučių darbo jėgai pritraukti, nei savai gražinti. Ir, panašu, valdžia nė nekalba apie netolimos ateities poreikį įsivežti žmonių iš svetur.

„Jokios darbo jėgos pritraukimo politikos nebuvo ir nėra. Atvirkščiai – imigracija Lietuvoje ribojama, ir gana griežtai, palyginti su daugeliu kitų ES šalių“, – tvirtina A. Sipavičienė, kuri mano, jog Lietuva, vadovaudamasi dabartinėmis imigracijos taisyklėmis, praloš nebandydama kovoti „už protus“ ir negalėdama pasiūlyti atlyginimo ir socialinių garantijų kvalifikuotiems atvykėliams.

Pagrindiniame imigraciją reglamentuojančiame dokumente – Lietuvos imigracijos strateginėse gairėse yra numatytas tik vadinamasis kompensacinis mechanizmas, kurį A. Sipavičienė vadina „skylių užkaišiojimu“ – darbdavys trumpam gali atsivežti tam tikrų kvalifikacijų specialistų iš trečiųjų šalių, bet tik iš Socialinės ministerijos sudaryto neilgo specialybių sąrašo. O jei prireiktų kitokios profesijos atstovo, tektų įveikti iki pusmečio trunkančias procedūras, kol tarnybos įsitikins, kad tokio žmogaus nėra Lietuvoje, paskui ES.

Rūta Skyrienė, Investuotojų forumo vykdančioji direktorė įsitikinusi, kad imigracijos negalima „paleisti laisvai“, bet viską reikia daryti „su protu“. Kai šalyje didžiulis nedarbasreikia galvoti apie sąlygų įsileisti pačius kvalifikuočiausius supaprastinimą.

Valdžios nenoras matyti emigracijos padarinių iš esmės kertasi su jos pastangomis atgaivinti šalies ekonomiką, pritraukiant kokybiškas investicijas, įsitikinusi A. Sipavičienė. „Pritraukti pinigus į Lietuvą ir taip yra gerokai sunkiau nei, tarkime, į Angliją ar Švediją. Itin neigiamas Lietuvos visuomenės požiūris į kitataučius lemia tai, kad politikai, pažadėję ekonominę proveržį, bijo užsiminti apie imigracijos perspektyvą.

D. Paukštė konstatuoja: iki šiol niekas nesiryžo garsiai ir viešai pasakyti, kad išvažiavo kritinė masė šalies gyventojų, kad peržengti visi protingumo kriterijai ir artėjama prie pražūties. „Visa tai oficialiai deklaravus, būtų galima žengti toliau: ruošti naujiems iššūkiams, diskutuoti, aiškiai sudėlioti prioritetus. Tačiau visi tyli“, – atmerkti akis ragina Migracijos Departamento atstovas. MD dažnai kaltinamas nelankstumu, nors jo funkcija – ne kurti migracijos politiką, o vykdyti galiojančius teisės aktus ir prižiūrėti kitų institucijų sudėliotą tvarką.

Nors akivaizdu, kad su imigracija susijusių klausimų tik daugės, jau sklinda kalbos, kad Migracijos departamentą, kuris vienintelis centralizuotai užsiima šiais reikalais – kaupia statistiką, atlieka tendencijų analizę – taupymo vajaus apimta Vyriausybė ketina reorganizuoti ir skaidyti. Valdžiai bijant imtis imigracijos politikos kūrimo, gali atsitikti, kad visuomenėje emigracijos

pramuštos skylės gali sukurti imigracinį košmarą, kurio taip baiminasi lietuviai.

„Kai imigracija ribojama labai griežtai, o valstybė neturi migracijos politikos, vienaip ar kitaip atvyksta nelegalai. Paskui juos atsivelka problemų virtinė: jiems dažnai nemoka algų, todėl jie gali kriminalizuotis, arba dirbdami šešėlinei ekonomikai be jokių mokesčių, jie numuša darbo užmokestį visiems to sektoriaus darbuotojams“, – paprastą logiką dėsto TMO atstovė.

Turi būti ir strategija, ir kontrolė, tik tada imigracija bus naudinga šaliai ir atneš mažiau problemų, sako specialistai. Idealaus imigracijos klausimų sprendimo, matyt, nėra ir negali būti. Tiesa, pripažįstama, kad imigrantai ES senbuvėms padėjo išspręsti aibę problemų – tarkime, tik jų dėka nesugriuvo Didžiosios Britanijos sveikatos apsaugos sistema, tačiau „atvirų durų“ politikos minusai nelieka visuomenės nepastabėti.

Vis dažniau pasigirsta nuomonių, kad iš atvykėlių šalys gauna ne tokią ir didelę ekonominę naudą, užtat su jais susijusių problemų įsigyja per akis: imigrantų išprovokuoti neramumai, didėjantis nusikalstamumas, didžiulės integravimo išlaidos, iššūkiai įprastam vietinių žmonių gyvenimo būdui ir vertybėms.

Britanijos visuomenę prieš porą metų sujaukino skaičiavimai, esą šalį užplūdę imigrantai kiekvienai namų valdai per metus kainuoja 350 GBP, o iš viso mokesčių mokėtojams jie atsieina kone 9 mlrd. GBP. Jei tikėsime Oksfordo universiteto profesoriumi Davidu Colemanu, iš tos sumos apie 1,5 mlrd. GBP tenka pabėgėlių prieglobsčio sistemai išlaikyti, apie 280 mln. kainuoja anglų kalbos mokymas ir mažiausiai 330 mln. atsieina ligų, tokių kaip AIDS, gydymas. Britų valdžios entuziazmas dėl 2,5 mln. naujų darbo vietų, kurios buvo sukurtos per pastaruosius 12 metų, visuomenės irgi neįtikino: paaiškėjo, kad per tą laikotarpį lygiai tiek buvo įdarbinta atvykėlių – kokių tik nori, bet ne britų.

Galimą imigracijos pridėtinę vertę, gresiančias išlaidas, nuostolius bei pavojus šiandien įvertinti vargu ar įmanoma. Kol kas aišku tik tiek: emigracijos nustekenta Lietuva neturės daugiau ką rinktis – tik atvykėlius. Yra dar viena silpna vieta: lietuvių netolerancija „kitokiems“ gali atbaidyti kvalifikuotus ir nekvalifikuotus atvykėlius, ypač „nemūsiškos“ odos spalvos ar tikėjimo, išginti į valstybes, kur jie jausis komfortiškiau.

„Imigrantų skaičius Lietuvoje siekia apie 1%, tačiau baimės, įsivaizdavimai, neigiami stereotipai apie kitataučius visuomenėje labai gajūs. Viešoji Lietuvos erdvė „kitokiems“ yra labai nepalanki“, – „Keliui“ tvirtina Margarita Jankauskaitė, Lygių galimybių plėtros centro vadovė. Letuviškų stereotipų „svorį“ atvykėliams nebus lengva atlaikyti, tuo labiau, kad daugelis kvalifikuotų darbuotojų greičiausiai atvažiuotų su šeimomis ir vaikais.

Sugyvenimas su „kitokiais“ nėra lengvas menas ir kitiems europiečiams, bet panašu, kad

lietuviai netolerancijos rungtyje užima prizines vietas. Gal dėl to, kad nedaug tėra bendravę su kitų šalių žmonėmis, išskyrus buvusios SSSR erdvę, gal nėra mokyti suprasti ir toleruoti kitokius nei patys. O gal tiesiog yra nemandagūs ir bjauraus būdo – nemylintys nei savų, nei svetimų ir nesugebantys palabinti laiptinėje sutikto kaimyno?

A. Sipavičienė svarsto, gal lietuvių netolerancijos šaknys slypi šalies homogeniškume ir visuomenės kaimiškoje kilmėje: „Tokių homogeniškų valstybių kaip Lietuva reta, net sovietiniais laikais lietuvių čia buvo apie 80%, o įvairovės nežinantys žmonės jos bijo, veikia stereotipai. Be to, ilgą laiką buvome labai kaimiška šalis, netgi palyginti su latviais ar estais, todėl vis dar gali „suveikti“ uždaros kaimo bendruomenės nuostatos – bijoti visko, kas iš kito kaimo“.

Kad ir kokios priežastys būtų, jas įmanoma pakeisti, sako autorė, vilties suteikia specialistai. D. Balčiūnienė sako, jog toleranciją išugdyti galima tik aiškinant, aiškinant ir dar kartą aiškinant. Gal ne itin sparčiai kaip norėtūsi, bet naujai kartai tai padės. O tai jau mokytojų ir tėvų auklėjimo reikalas. Gal netyčia pavyks?

(Šaltinis: <http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/gelbejimo-ratas-migrantu-rankose.d?id=34259167>).

**ŠVEDIJOS EKSPERTĖS KRISTINOS YACOUB SEMINARAS
PANEVĖŽIO REGIONO ATSTOVAMS
2010 m. lapkričio 22 d.**

2010 lapkričio mėn. 22 dieną Panevėžio prekybos, pramonės ir amatų rūmuose įvyko Švedijos ekspertės susitikimas su Panevėžio regiono partneriais. Seminaro tema - „**Užsienio šalių imigracijos partnerystės tinklų patirties perėmimas regioninių socialinių partnerių tinklų imigracijos efektyvinimui. Švedijos patirtis**“.

2010-11-22 d. seminaro Panevėžyje akimirkos

Informacija apie ekspertę Kristiną Yacoub. Kristina dirba mažo Švedijos miestelio savivaldybėje, kuris yra 20 min. kelio nuo poliarinio rato. Savivaldybėje, kurioje dirba Švedijos imigracijos patirtimi pasidalijusi ekspertė, yra 3 700 gyventojų. Tai toks Švedijos kraštas, kur vidutinis žmonių amžius didėja (senėja), todėl labai aktuali imigrantų sėkmingos integracijos tema. 80 000 gyventojų miestas priėmė daugiau pabėgėlių nei JAV. Kristina kilusi iš Stokholmo pietinio priemiesčio, kuris garsėja dideliu prieglobsčio prašančių skaičiumi, todėl ekspertė turi įvairios patirties, susijusio su imigracija Švedijoje.

Vizija ir vertybės. Migracijos tarnyba priima prašymus iš žmonių, kurie atvyksta į Švediją ir nori ten likti. Jie didžiuojasi galėdami kviesti žmones. Švedija yra šalis, kuri atveria pasaulietinės imigracijos galimybes. Per paskutinius 25 metus imigracija stipriai padidėjo. Švedija mato tame potencialą. Darbo jėgos poreikis jaučiamas ne tik Švedijoje bet ir visoje Europoje. Jiems reikalingas potencialas kuris padėtų išlaikyti darbo lygį (mokesčių surinkimo, esamų pensininkų išlaikymo). Keliavimu per sienas įgaunama patirties. "Jei teisingai su tuo dirbsime, kaip šalis, galime tapti stipresne. Migracija didina potencialą konkuruoti su kitomis šalimis." - sako lektorė.

Žmogaus teisės yra kertinis migracijos akmuo. Švedija turėtų būti tokia šalis, kurioje su imigrantais elgiamasi su pagarba ir pripažinimu, to mes siekiame. Žmonės, kuriems reikia pagalbos, turi žinoti, kad jie yra laukiami. Žmogaus teisės lygios visiems, visi esam laisvi ir lygūs. Dauguma šalių žiūri į imigranto sveikatos būklę, vertindami jo galimybes integruotis. Ar turi negalią, gal kraujo ligą ir pan., net jei tik nori vizos studijoms. Tokiu atveju, kitos kurios šalys sako „ne“. Švedijoje to nėra, į sveikatos problemas žiūrima lanksčiai. Pvz. jeigu šeimai reikia nuolatinės medicininės pagalbos tada jie yra apgyvendinami arčiau ligoninės.

Tačiau yra ir juodų imigracijos pusių. Didelė problema – proto nutekėjimas. Iš silpnesnių šalių emigravę žmonės „nusašina“ jas, tai didelis iššūkis. Imigracijos politikos tikslas šiuo metu yra: užtikrinti pastovią politiką, kuri saugo imigrantų teises, imigracijos įstatymas sako – „laisvė keliauti tarp sienų“. Vienas iš svarbiausių tikslų – padidinti darbo jėgos imigraciją. Be to, imigracijos vystymasis plečia tarptautinį bendradarbiavimą.

Su imigrantais, kurie prašo pagalbos, bus elgiamasi pagarbiai. Prieš keletą metų buvo pranešimų, kad migracijos tarnyba nepakankamai pagarbi imigrantų atžvilgiu. Bet paskutiniu metu padėtis gerėja. Tai kas sprendžia? Įstatymai yra kuriami valdžios. Migracijos tarnyba sprendžia patenkinti ar nepatenkinti prašymus gyventi šalyje, jei patenkinamas tai gerai, bet jei nepatenkinamas, ką tada daryt? Tada imigrantai gali apeliuoti į imigracijos teismą. Ir jei jis nepatenkins prašymo, tada gali skųsti į imigracijos aukštesnį teismą. Yra net trys institucijos, kurioms gali skųstis imigrantas. Tai lyg su visa Švedijos teisėtvarkos sistema, kur taip pat gali eiti

per tris instancijas. Taip užtikrinamas teisingumas. Šios institucijos vadinamos imigracijos teismais, bet tarpusavyje neturi jokio ryšio, nes tada jie tikrintų savo sprendimus.

Kaip dažnai visos trys institucijos nepatenkina prašymo? Jei migracijos tarnyba nepatenkino greičiausiai ir likusio dvi nepatenkins. O norint kreiptis į trečią, būtinai turi atsirasti naujų faktų, arba turi atsitikti kas nors baisaus, pvz. mirti šeimos nariai, trečiojo lygmens teisme sunku ką nors įrodyti, be papildomų duomenų. Migracijos tarnyba sutrumpino sprendimų priėmimo laikotarpį. Bet teismų sprendimo laikas yra vieneri metai. Taip praeis daug laiko ir kaip pasitaikė lektorės praktikoje, yra vaikų (paauglių), kurie laukia savo tėvų ilgą laiką (iki keleto metų).

Švedija su kitomis šalimis susitarusi priimti prašančius prieglobsčio iš kariaujančių šalių, nukentėjusių nuo stichinių nelaimių ir pan.. Tame tarpe yra ir Kanada, Australija bei JAV. Tai geros valios tarptautinė centralizuota programa. Jai galima rašyti prieglobsčio prašymus. Tada yra atrenkami tie, kuriems labiausiai reikia pagalbos, jų bylos yra pristatomos kiekvienai šaliai, pateikiamos migracijos tarnybai, o tarnyba nusprendžia ar tenkinti. Švedijos migracijos tarnyba kviečiasi savivaldybės atstovus, kuriems „perduodamos“ globoti imigrantai arba išsisos imigrantų šeimos. Savivaldybės darbuotojai peržiūri jų bylas, kuo ypatingas tas imigrantas ar šeima, kokie jų poreikiai ar jie galės sėkmingai įsitvirtinti šioje šalyje. Jei viskas gerai, jiems leidžiama likti šalyje ir bus suteikta pagalba integruojantis (transportas, stogas, maistas, mokymai ir t. t.). Po to imigrantams yra pristatoma programa, kurioje yra informacija apie šalį. Siunčiamos brošiūros su savivaldybės informacija ir žmonių dirbančių toje srityje nuotraukomis.

Buvo atlikti tyrimai, paimtos dvi grupės: pirma, kuri buvo praėjusi programą ir kita, kuri ne. Pirmosios grupės atstovai savim pasitikėjo labiau ir turėjo daugiau žinių apie šalį. Švedijoje yra skiriama daug dėmesio imigrantų vaikams, kas nėra labai populiari kitose šalyse. Yra manoma, kad jei vaikas atkeliauja su tėvais, tai jam nėra reikalingas papildomas dėmesys, Švedijoje yra laikomasi kitokio principo. Jie visų pirma rūpinasi vaikais priimant būtinai perkama žaislų, rūpinamasi, kad jie eitų į darželį, mokytųsi ir t. t. Apie 20 % gavusių leidimus neatvyksta, dėl įvairių priežasčių, dažniausiai dėl sudėtingos padėties gimtojoje šalyje, kai jiems neleidžiama išvykti arba dėl sunkios padėties nėra galimybių.

Kiekviena savivaldybė skirtingai priima imigrantus. Bet yra bendros pagalbos imigrantams gairės. Paprastai jie visi gauna butus. Imigrantai juos gali išsirinkti, bet nei vienas nėra sakęs, kad nepatinka pasiūlytasis. Jie turi galimybę pasiimti paskolą, su 5 % palūkanomis, kurią pradėt gražinti reikia tik po dviejų metų (sąlygos panašios, kaip ir studijų paskolos). Visada siūloma nemokama sveikatos patikra, skiriami žieminiai rūbai. Finansuojama iš migracijos tarnybos lėšų. Savivaldybės nesprenžia kaip skirstyti pinigus - tai daro migracijos tarnyba.

Vaikai eina į darželį, didesni į mokyklą. Savivaldybės 15 val. per savaitę skiria nemokamiems mokymams imigrantams. Į juos įeina kalbos mokymai. Kai kurios savivaldybės prideda namų priežiūros mokymų. Švedijoje nėra populiaru į imigrantų integracijos procesą įtraukti jau įsikūrusį imigrantą, nes nustatė, kad Švedas draugas, geriau padeda integruotis nei iš tos pačios šalies. Kalbos įgūdžiai yra daug geresni ir informacijos gauna daugiau iš švedo. Todėl stengiamės rasti šeimas, kurios priimtų imigrantą.

Yra tarptautinės kavinės, kuriose dalinamasi kultūros skirtumais, tai padeda ne tik integruotis, bet ir patiems švedams daugiau sužinoti apie kitas kultūras. Čia dalinamos brošiūros apie Švediją bendraujama savanoriškai. Svarbu turėti vietinį draugą. Švedai yra gana šalti, iššūkis – bendrauti su imigrantais, laisvai ir betarpiškai.

Imigrantai sako, kad švedai sveikinas draugiški, bet nieko daugiau, nieko apie save kas jie kaip bendrauja, ką veikia. Supažindinimo programa vyksta 24 mėnesius. Iš migracijos tarnybos prašoma tik supažindinimo plano, jis turi būti padarytas per tris mėn nuo imigranto atvykimo, priešingu atveju turi grąžinti pinigus. Niekam nerūpi kas yra plane, svarbu, kad jis apskritai yra. Su šiuo planu eina į darbą biržą, kad padėtų jį sudaryti. Kristinos atstovaujama įstaiga darbo biržai teikia informaciją apie migranto išsilavinimą patirtį, taip bendradarbiaujama. Kartu nustatoma koks yra žmogus, ką jis gali dirbti ir kaip integruotis.

Kokia tvarka pripažįstami kitų šalių diplomai? Yra įstaigos, kurios vertina jų teisėtumą, jos sprendimu gali būti skiriami kursai. Dažniausiai už tai sumokama, kad imigrantai kuo greičiau gautų darbą ir sėkmingai integruotųsi. Gavę leidimą gyvent pastoviai, įgauna beveik visas tas pačias teises kaip ir vietiniai. Imigrantams skirtus mokslus jie lanko noriai, nes nuo to priklauso, ar gaus finansinę paramą. Pamokų nelankymo atveju yra mažinamos pašalpos, tai labai geras būdas „priversti“ sėkmingiau integruotis.

Nelegalūs imigrantai Švedijoje nėra baudžiami už neteisėtą sienos kirtimą, jei nepagaunami pasienyje. Jiems nerūpi, kaip imigrantas kirto sieną, jei jis pas juos prisistato ir prašo pagalbos, gauna tas pačias paslaugas kaip ir prašantys prieglobsčio. Jie gauna stipendijas, gyvena prieglaudose, mokosi kalbos nemokamai, kol laukia nuosprendžio dėl prieglobsčio suteikimo. Jei imigrantai iš trečiųjų šalių nesugeba susitvarkyti dokumentų, jiems padeda migracijos tarnybos darbuotojai. Sveikatos priežiūra suaugusiems skiriama kaip viena svarbiausių. Moterys nėštumo metu gauna visą reikiamą priežiūrą. Vaikai taip pat gauna visas sveikatos priežiūros paslaugas, stomatologijos priežiūrą kaip ir švedų vaikai. Gavę leidimą gyventi, gali pasirinkti savivaldybę kurioje nori gyventi arba jiems paskiriama.

Nuo 2010 m. gruodžio 1 dienos įsigalios naujas įstatymas. Kuris iš esmės keičia imigracijos

sistemą. Atsakomybė nuo savivaldybės bus perduota darbo biržai. Taip daroma, kad būtų aiškesni įdarbinimo rodikliai (greičiau ir daugiau), nes šiuo metu statistika rodo, kad įdarbinimas vyksta per lėtai. Dar viena valstybinė institucija, kuri bus minėti įstatymo „paliesta“ tai socialinis draudimas – visoje Švedijoje jis bus suvienodintas. Socialinio draudimo įstaigos turės visą pinigų paskirstymo atsakomybę, darbo birža – darbinimo, o savivaldybės – mokymus ir socialines paslaugas. Dar bus naujas partneris “luc-ar“ tai organizacija, kuri prižiūrės socialinio gyvenimo gerovę. Įstatymas labai painus, bet stengiamasi jį pateikti kuo paprasčiau. Įvedimui bus organizuojami susitikimai, visų savivaldybių atstovai susitiksi ir tarsi kaip įgyvendinti, kad būtų regioninė partnerystė.

Švedija tokia šalis kurioje daug diskutuojama. Diskutuodami bando įtikinti, kad galvotų taip pat, jie nėra linkę į balsavimus, jie nori kad visi „važiuotų“.

Susitikimo dalyviai ir lektorė Kristina Yacoub (viduryje)

Štai taip trumpai Švedijos patirtį imigracijos srityje pristatė lektorė Kristina Yacoub. O mums, lietuviams reikia pasimokyti iš jų klaidų ir bandyti perimti gerus pavyzdžius.

El. laikraštį parengė projekto EIF/2009/3/26/PG/2
elektroninio laikraščio rengimo vadovė Agnieta Strodaitė.

Mūsų kontaktai:

<p>Vilniuje J. Tumo – Vaižganto g. 9/1-63a, LT-01108 Vilnius Įm. k. 225008220 <u>Direktorė Aida Adeikienė</u> Tel. +370 41 55 20 61; +370 41 55 20 61 El. paštas aida@nrda.lt, info@nrda.lt</p>	<p>Šiauliuose VšĮ Nacionalinė regionų plėtros agentūra Šiaulių filialas Vilniaus g. 88, LT-76285 Šiauliai <u>Šiaulių filialo direktorė Erika Vitkevičienė</u> Tel. +370 41 55 20 61; +370 41 55 20 61 El. paštas: erika@nrda.lt, info@nrda.lt</p>
---	--

Projekto partneris:

LIETUVOS PREKYBOS,
PRAMONĖS IR AMATŲ RŪMŲ
ASOCIACIJA

